

MIRCEA RADU IACOBAN

pompe funebre

Coperta 1: pictură de Baruch Elron

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IACOBAN, MIRCEA RADU

Pompe funebre / Mircea Radu Iacoban.- Iași :

Editura Dana Art, 2009

ISBN 978-606-8132-03-7

821.135.1-31

Tehnoredactare computerizată: Mirela Pascu

MIRCEA RADU IACOBAN

pompe funebre

Editura DANA ART
2009

*Se dedică acest cine-roman regizorilor
Andrei Blaier, Nicolae Mărgineanu și
Alec Croitoru, împreună cu care am
izbutit aventurile mele cinematografice.*

M.R.I.

I odată

*Iarnă. Spre seară. Cantonul pădurarului,
apoi curte canton. Exterior, interior.*

Părinți habotnici și fără destulă minte au botezat-o Frosa. Se născuse în ziua nu știu cărei sfinte, drept pentru care s-a ales cu un prenume de râsul satului. Nu se mai știe cine i-a născocit porecla alintată Frosineta, care, repede, a devenit Frăsineta. Așa-i spun toți. Cei care aud pentru prima oară ciudata diminutivare zâmbesc; în rest, obișnuința și-a spus cuvântul și nimeni nu se mai gândește să derive bizara Frăsineta din dizgrațiosul Frosa. Doar când vin tovarășii la vânătoare și, câteodată, apar figuri noi, Frăsineta mai are parte de surâsuri mirate la ceremonia prezentărilor. În rest, o nevestă de pădurar se-nvârte mai mult în cercul rudelor, și cum satul e la cinci kilometri, nici rubedeniile nu și le întâlnește decât cu prilejul vânătorilor simandicoase ori sărbătorilor, când, de voie, de nevoie, se adună toată suflarea cantoanelor, plus gonașii din

împrejurimi. Așa că, atunci când se anunță o vânătoare, Frăsineta își pune bigudiuri și ciorapi cu dungă – să nu creadă lumea că s-a sălbătăcit de tot. Știe că-i frumușică și-i place să culeagă ochiade vinovate, mai ales când, la masa de „concluzii”, tovarășii o iau pe vin fiert și-ncep să toarne bancuri fără perdea. Bărbatu-său e-un mutălău blond, ușor cocoșat încă din tinerețe, renumit pentru puterea de a tăcea zile întregi. Și-a acceptat cu resemnare porecla „Mutu” și, odată, când de-al naibii a fost pus șef peste gonași, unde trebuie să *hăpăești* și să urla toată ziua, a găsit de cuviiță să facă tot pe mutu, ceea ce i-a adus o penalizare cu 5% pe două luni, cu motivarea „neîndeplinirea sarcinilor de serviciu”. Azi, gonașii au ajuns la canton cu mult înainte de sosirea mașinilor. Rămân dincolo de pârâu, așezați în cerc pe stivele de bușteni. Mai este destul timp până ce vor porni să măture pădurea și, ca de obicei, Mutu le-a trimis o oală de vin fiert, pentru înviorare și curaj. Vedeta prologului vânătoresc este măscăriciul și înțeleptul Cioacă, ale cărui reprezentații pline de haz frust sunt, pentru hăitași, cel mai așteptat moment al zilei. Cioacă, consoarta și puradeii au viețuit de când se știu chiar sub buza pădurii, într-o coșmelie de paiantă, cu pereții văruiți albastru-siniliu și cu acoperiș de carton gudronat spuzit de mușchi. La fiecare vânătoare, paznicul-braconier Cioacă apare primul, zâmbitor și proaspăt bărbierit. Nu se știe cu ce soi de scule; oricum, obrazul boțit străluce albă-

trui. Vârsta i-o poți aproxima doar după numărul plozilor, altfel i-ai da între 30 de ani și, să zicem, 105. Totdeauna a fost ciuca bănuielilor și bătaii de joc. Din șapte furturi de lemne, era vinovat de unu-două și pătimea pentru toate. Cum se găsea un mistreț în laț, cum se controlau oalele țiganului Cioacă. Ba una, ba alta, s-a ales cu cazier: trei ani cu suspendare și cinci intrați în grațiere. Acum, arată cum saluta dumnealui, spășit, completul de judecată: „, trăiți, onorată 'stanță!” Cioacă nu-i prost deloc. Și are o blândețe hâtră înscrisă pe mutra ciocolatie, brăzdată de riduri ca niște șanțuri anti-tanc. Povestește ciudat: din trei propoziții, sare două și rămâne numai cea din mijloc – de fapt, esența comunicării. Narează eliptic și lasă loc de puncte-puncte, contând pe imaginația ascultătorului: „Dumnealor au împușcat mistrețul... era un grup de tovarăși... și-l acoperă cu frunzare, ca să-l ia pe șest, la întoarcere... Sigur că l-am ciordit... numai că... iertați dumneavoastră... drept atunci și acolo m-au trecut nevoile... Plec eu, vin ei. Ninsese. Caută dumnealor porcul sub zăpadă și găsesc... și găsesc...” Da' aia cu țaful? „Drept să spun, mi-e cam rușine. Rănește unul un țap, nu-l mai găsește, eu îl dibuiesc și-l bag în ceaun. Știți ceaunul meu, lăsat în '943 de trenul regimentar; încape și-o vacă... Vine ăla cu țaful și milițianul după el: tovarășe Cioacă, ce ai în ceaun? I-am zis: ne-au năpădit păduchii, am dat jos toate țaalele de pe puradei și le-am pus la fiert. Acuși dau în clocot. Să vezi cum sar

gângăniile când ridic capacul! S-au lăsat păgu-
bași...” Da’ țiganca ta, cum mai arată? Cioacă of-
tează: „La vreme de secetă, bună și ploaia cu piatră.”
Și fiică-ta, a’ blondă? „Ce-i cu ea?” Păi, cum de-a
ieșit blondă? „S-o fi întâmplat vreun bălai printre
strămoși...” Țiganul și-a hrentuit (vorba lui) sănă-
tatea în pușcărie, fiindcă, până la urmă, tot a intrat la
gherlă. A fost un an cu secetă și roadă puțină: pentru
doi-trei știuleți, IAS-ul considera că nu face să se
bată kilometri prin cele râpi și coclauri, așa că au
rămas, ici-colo, pâlcuri mărunte de porumb necules.
Cioacă avea o cotigă trasă de un cal ce părea mai
degrabă mini-măgar. A colindat cu „atelajul” tarla-
lele abandonate, haturile, găvanele și, văzând urme
de recoltă în putrezire, a-nceput să adune: „Nu-i
păcat, oameni buni?” Păcat, ne-păcat, legea spune că
nu-s știuleții lui și c-ar fi procentajul lăsat pentru
mistreți, așa că a trebuit să repete salutul cu „onorată
’stanță”, procopsindu-se, de astă dată, cu doi anișori
de pârnaie. Răstimp în care vânatul din zonă s-a
înmulțit ca niciodată, puradeii nemaiputând găbji,
fără îndrumare paternă, vânatul cel de toate zilele...
Astăzi e vânătoarea *de închidere*, după care, o vreme,
va fi liniște la canton și Frăsineta va putea să-și vadă
în tihnă de-ale ei, fără grija că nu s-au prins răciturile,
că-n borș îs prea moi tocmagii, c-a pus în ibric Ness
în loc de cafea Mocca, uitând că *tovarășul prim*
niciodată nu bea Ness. În plină iarnă, se întunecă
repede. Acuș vor sosi mesenii. Frăsineta mai cerce-

tează o dată masa adăugită și încropită din trei tăblii, taburetele desperecheate, paharele amestecate, numărând din doi în doi, fiindcă la vânătoare, crede șeful, e musai să fie totdeauna puști pereche, altfel iese rău. Dimineață, când au coborât din mașini și au ciocnit cănițele cu țuică fiartă, numărând prin ceață i-au ieșit doar șapte: *tovarășul*, doi șefi de la silvic, secretarul cel tânăr, Panteliuc, de la Filială, instructorul de la București și vicepreședintele de la Consiliu. „*Ar mai trebui o pușcă*” – a hotărât șeful Inspectoratului și l-a mutat pe Mutu, de la gonași, că tot erau prea destui, la vânători. Așa că au fost așezate opt tacâmuri, ca de obicei. Iarna, cantonul pare mai pricâjit și parcă n-ai crede să-ncapă opt meseni în cămăruța cu icoane și candelă. Gazdele sunt bisericușoare pe stil vechi, țin toate sărbătorile cu întârziere, dar le țin negreșit, ca și posturile de peste an. Șefii i-au zis o dată, de două ori, pădurarului să scoată „colțul mistic”, măcar la vânătorile de protocol, când vin *tovarășii*. Frăsineta a spus da, desigur, și tot acolo le-a lăsat: „*Am părinți bătrâni, nu-i pot schimba, îi las într-a lor*” – a încercat să explice și nimeni n-a întrebat-o cu ce-i încălzesc icoanele din pădure pe bătrânii care trăiesc în sat, la două ceasuri de mers în josul pârauului. Azi, vânătorii întârzie să se întoarcă. Focuri de pușcă s-au auzit destule, acuș o să apară remorca, aducând mistreții pentru „tabloul vânătorului”, numai că s-a întunecat de-a binelea, la canton nu-i lumină electrică și-i păcat să numeri porcii pe

bâjbâite, la lanternă. Cel dintâi apare Mutu. În goană, ceea ce nu i s-a mai întâmplat de mult. Așa, plin de glod și de frunze, nu ia seama la reproșul din privirea Frăsinetei, intră direct în cămăruța cu icoane, trage o cruce apăsată, după care deschide, ori mai bine zis, smulge ușa dulăpașului ornat cu cruce roșie. Mare lucru nu-i într-însul: ceva feșe, tifon, spirt răsuflat și-un plic în care Frăsineta păstrează bănuții ascunși de ochii bărbatului. „*Stai, stai!*” – îl ajunge din urmă, recuperează plicul și nu mai apucă să-ntrebe ce s-a întâmplat, că Mutu a și trecut, dintr-un salt, dincolo de pârâu. După care, repede, începe hărmălaia. Vestea o aduce un gonaș panicat și bâlbâit: „*l-l-l-au împușcat!*” „*Cine, mă, pe cine?*” – încearcă femeia să afle, dar băietanul înspăimântat o ține pe-a lui: „*e-e mort, e-e mort!*” „*Doamne, apără-mă!*” – se cruțește Frăsineta. Din brădet apar șoferii, cărând un soi de targă încropită din doi pari trecuți prin mânecile unor pufoaice. Nu se distinge prea bine ce-i pe targă; oricum, e-o pătură peste mort. Din desișul de molizi ies, unul câte unul, vânătorii. Frăsineta îi numără în gând, oftează cu ușurare și se lasă pe marginea prispei: „*Doamne sfinte, sunt opt, mă gândeam la ce-i mai rău...*” După care țâșnește către bucătărie, de unde se întoarce cu o lumânare parcă dintotdeauna pregătită. Tovarășul prim e galben-cenușiu; ceilalți șapte se-nghesuie unul în altul, mai muți decât Mutu. Bărbată, Frăsineta vine lângă targă, ridică colțul păturii și geme:

– Tu ești, Țibuleac...

Apoi către ceilalți, mai mult șoptit:

– Nu chemăm Salvarea? Prin stație.

– Ce Salvare, ce să-i mai faci, când s-ajungă?

Las-o naibii de... – bodogănește Alexa, șeful Inspectoratului – ce tâmpenie, cum să se bage gonașul în fața aripii?

– Unde-l punem? – întreabă șoferul de la Consiliu.

Mutu îi arată cu degetul prispă.

– Da' curge, să știți.

– Îs de serviciu la sediu – încearcă s-o șteargă Panteliuc – intru la opt, așa că...

– Așa că stai dracului aici! Nu pleacă nimeni – hotărăște sec Guriță, primul secretar.

– Am înțeles – se cocoșează mai marele Filialei de vânătoare.

Gazda încearcă să-i ispitească:

– Da' nu poftiți înăuntru?

– Cui îi arde? – refuză Alexa, cu ochii ațintiți la picăturile de sânge care, în umbrele serii, zici că-s firișoare de păcură. Primul se dezmeticește, cum era de așteptat, Velcescu:

– Ia să vedem... Stați jos. Hai, pe bușteni, nu pe prispă. Așa... Cine n-are treabă, s-o șteargă. Liber la gonași! Să n-aud c-ați început să lehăiți prin sat ce nu se cuvine. Țsta-i accident de vânătoare și-atât. E treaba noastră.

– Accident de muncă – precizează Alexa – gonașii au semnat fișa, așa că... dacă el n-a respectat-o...

Unul câte unul gonașii se mistuie în desișul de molizi, dar îi simți că nu se-ndură să plece. Trag cu urechea, mai aruncă o privire printre crengi, numai că altceva de văzut nu-i decât flăcăruia pâlپătă a lumânării.

– Cu tine, ce-i? Hai, valea! – îl fugărește Alexa pe singurul gonaș rămas, cu căciula în mână, în prejma mortului.

– Păi eu... îs frate-su.

– Să nu-ncepi să bocești.

– Da' poate nu-i chiar mort....

– Îl vezi pe tov Tănase? E doctor. Mă rog, veterinar, da' la atâta se pricepe și el. Frate-tu n-a respectat regulile de protecție a muncii, s-a băgat unde nu trebuie și a încasat-o. Se mai și moare. Are copii?

– N-are.

– Bine că n-are... Da' ce s-a-ntâmplat, tovarășu' prim?

Guriță, rezemat de colțul cantonului, vomită cu spasme și sughituri. Frăsineta îi aduce un prosop și-o ulcică. Guriță bea și scuipă:

– Apă dă-mi, nu vin!

Celălalt Țibuleac cere voie să plece:

– Mă duc în sat. Să-l aduc pe taica, pe nanu...

– Nu te duci nicăieri – hotărăște Alexa – îți spunem noi când.

Frăsineta șterge c-o frunză picătura ce-i pătează luciul ciorapului cu dungă – sânge să fie? Instructorul CC, oltean sperios, se descarcă patetic:

– Muică, ce chestie! Asta ne mai lipsea!

E venit într-o anchetă – scrisorile oamenilor muncii – a găsit destule treburi încurcate și tot timpul s-a gândit cum s-o-ntoarcă, să nu se lase cu prea mare tărăboi, acum, în preajma Congresului. Lucrase la UTC cu Primul, se știau de atunci, Guriță e om de perspectivă, nu face să dai o prietenie veche pe-o concluzie prea apăsată în dosarul unui oarecare. Da' chiar s-ajungi amestecat într-un caz ca ăsta... Velcescu îi simte panica:

– Lăsați, îs de-ale noastre, le descurcăm.

Guriță și-a mai revenit. Mutu îi aduce un taburet. Îl așază să nu vadă targa, pătura, lumânarea. Velcescu începe analiza situației:

– Autorizație avem? Avem.... La mistreți e deschis? Mai e... toată lumea are permis? Are...

– N-am – băiguie instructorul, ușor jenat.

– Păi – se află rezolvarea – dumneata n-ai tras. Cine te-a văzut cu pușcă? Ai venit în plimbare, să te uiți... Instructajul s-a semnat și la vânători, și la gonași... Și dacă ăsta a luat-o razna... Mistreții erau în fața noastră. De unde să știi că-n tufă e-un gonaș? A mișcat, am tras.

Velcescu îl contrazice, de-a dreptul indignat:

– N-ați tras dumneavoastră! Deci: nici vorbă! Nu eram alături? Ați tras în vulpea aia din tufa de sălci-oară.

– Care vulpe? – se miră cu inocență Guriță.

– Aia. A luat focul, da' s-a dus. Or s-o caute mâine, pădurarii. Deci: focul a venit din stânga.

Instructorul recunoaște, fără prea mare entuziasm:

– În stânga eram eu.

– Ce, am zis c-ați tras dumneavoastră? Am zis că din stânga. Deci: porcii erau peste noi, s-au tras vreo douăzeci de cartușe, cine să mai știe ce și cum? Dacă nu chiar eu am scăpat focul.

– Or să vinăăștia, cu reconstituirea. Au scule – oftează secretarul cel tânăr, parcă trezit dintr-un vis urât.

– Gata-i lumânarea! – anunță fratele mortului. Are ochii uscați. Poate că încă n-a înțeles întâmplarea până la capăt.

– Altă lumânare n-am – recunoaște cu vinovăție Frăsineta, deși, în pădure, se cuvine să fii pregătit oricând, pentru orice.

– Ia dați drumul la foc! – hotărăște Alexa.

O piramidă din crengi de brad, amestecate cu uscături, așteaptă în mijlocul ogrăzii. Este pe post de foc de tabără; dă bine către sfârșitul „concluziilor”, când se scoate afară oala cu vin fiert și se premiază vânătorul care i-a venit de hac vierului capital. Era în program și un botez: secretarul cel tânăr, azi prima oară în deplină legalitate, cu carnet de membru AJVPS și pușcă nou-nouță, cumpărată din depozitul confiscărilor la vamă. Frăsineta îi pregătise pernuța, să și-o pună în turul pantalonilor, nu de alta, dar tovarășii, când e să boteze, nu se sfiesc să alto-

iască zdravăn. Câte ciomăgeli n-a ocrotit pernuța brodată cu pușori! S-a ales praful din toate, o să rămână borșul pe plită și tovarășii de când așteaptă o zamă cu steluțe galbene, din găină de țară, acrită cu borș de puțină... Focul s-a aprins repede și începe să trosnească cetina, aruncând scânteii; parcă-s artificii. Văzut de peste pârâu, arată ca un tablou sărbătoresc; dac-ar fi și ceva zăpadă, ai zice că-i început de revelion. Lipsesc numai urătorii și, bănuită prin geamul cu perdea, silueta pomului cu globuri și lumânările. La asta s-o fi gândit și Frăsineta, că a adus cutia cu lumânări de pom, verzi și roșii. Aprinde una de la foc, o înfige într-o chiflă și o așază cam pe unde s-ar afla capul mortului... Tăcere vinovată. Pălălaia mișcă umbre și pune pete roșietice jucăușe pe caroseriile mașinilor aliniate în drum. Secretarul cel tânăr își dă cu părerea, arătând spre targă:

– Nu trebuia lăsat pe loc? Parcă așa-i regula.

Velcescu îl liniștește:

– Deci: ziceam că mai are zile... l-am adus la mașini... Unde-i tovarășul prim?

Îl găsește Mutu: Guriță, cu capul în palme, reze-mat de ghizdul fântânii, privește țintă în oglinda apei rămasă pe fundul ciuturii. Vorbește de acolo și vocea îi sună ciudat, ca din butoi:

– Să vină Strășinaru.

– Comandantul Miliției – traduce Alexa pentru instructorul ce nu cunoaște notabilitățile județului,

apoi se duce în pas alergător către mașina 01, să transmită ordinul prin stație.

– Și-un procuror, care-o fi – mai adaugă Guriță. Se ridică gemând – șalele! – și se oprește în dreptul vânătorilor înșirați pe bușteni – Care aveți bani la voi? Că eu nu port.

De prin tolbe, din buzunare, apar, în scrâșnetul fermoarelor și se adună teanc snop de sute albastre. Mutu se codește o clipă, apoi dă s-adauge și el o sută, pe care o despătorește și-o netezește, după ce a scos-o dintr-un ascunziș al tocului binoclului. Guriță face semn că nu-i cazul. Mutu împătorește bucuros suta la loc, cu poza lui Bălcescu în afară, și-o îndeasă sub căptușeala tocului. *Primul* îi face semn lui Țibuleac cel viu să se apropie:

– Uite mă, până una-alta. Mâine, ți-om mai trimite.

Băiatul pare în continuare năucit. Ia banii fără să-i privească și arată către targa din colțul căreia se ivește un vârf de cizmă albăstriu:

– Ce fac cu cizmele? Nu-s ale lui. Tre' date înapoi.

E rândul lui Guriță să pară năucit:

– Io-te ce-i arde lui!

S-apropie huroit de tractor, se clatină lumina gălbejită a unui far chior și-ncepe să pută a mațe sparte. În poartă, oprește tractorul lui Sache, aducând remorca în care-s clădăriți mistreții. Tractoristul și cei doi băietani habar n-au ce s-a întâmplat. Au alergat s-adune porcii răniți, i-au scos pe cei căzuți în pârau, i-au urcat anevoie în remorcă și iată-i,

cu recolta zilei, gata să alcătuiască „tabloul vânatului”. Sache vede targa, vede lumânarea, vede mutrele vineții și pricepe. Își scoate căciula și-ntreabă:

- Cine-i?
- Frate-miu. Țibuleac Ion.
- Dumnezeu să-l ierte!

Velcescu începe să înțeleagă c-ar fi timpul să se ia o hotărâre, oricare ar fi aceea, și-l trage pe Guriță către IMS-ul de protocol al județului. „Șterge-o!” îi ordonă șoferului, apoi îl aburcă pe primul secretar în scaunul din dreapta. Urcă și el, închide ușile și aprinde plafoniera ce decupează un chip răvășit, cu colțurile gurii căzute și privire apoasă, de om îngheșuit și resemnat.

- Dă-mi o țigară – cere șoptit Guriță.

Velcescu se conformează, încercând să-și amintească dacă l-a mai văzut pe primul secretar fumând. Nu, niciodată.

- Chiar crezi că n-am tras eu?

– Deci: cred, nu cred, asta-i situația. Oricum, nu-i momentul să vă luați pe suflet așa ceva, că-s câteva zile până la Congres și... Mie, ce să-mi facă, boii de la bicicletă, nu-s organ ales.

- Îmi faci serviciul ăsta?

– Mai încape vorbă? Nu de alta, da' vinovat, nevinovat, tot aia-i de se află. Așa că, eu am tras.

- Cristi, ești prieten adevărat.

Nu-i spusese niciodată Cristi, rangurile și distanțele trebuiau păstrate. Familiarismele, în familie.

– Șeful cel mare e vânător vechi, ține la reguli.
Nu suferă întâmplări de astea.

– Ce, parcă eu nu știu?

– Dacă află, n-ajung pe listă nici la supleanți.

– Păi, să nu afle.

– Imposibil, are ochi peste tot. Da' măcar să primească raportul după Congres.

– Dacă-mi dați voie, discut eu cu Strășinaru.

– Sigur. În numele meu.

Frăsineta ciocănește ușor în parbriz. Face semn că are vești. Velcescu coboară geamul portierei. Pădurăreașa e speriată de-a binelea:

– S-a-ntors un gonaș. Cică vin ai lui Țibuleac.
Tat-su are pușcă. Nu-i a bună.

Velcescu hotărăște:

– Tovarășe prim, n-are rost să mai stați. Deci, rezolvăm noi cu organele. Rămâne cum am vorbit. Să trăiți!

Velcescu face semn de plecare. Șoferul e dezamăgit: în mod normal, se alegea măcar cu o pulpă de mistreț. Așa... Mutu fugărește motanul ce adulmecă dărele de sânge prelinse pe prispă:

– Cățțț, boală!

Astea fiind singurele vorbe rostite după aducerea mortului.

*

Scenografeii s-a pus în vedere că nu se va construi nimic în platou. Prospekțiile au identificat câteva cantoane silvice convenabile, având pârâu și pâlc de brazi în preajmă. În planul al doilea, pădure de fag pe coline molcome; în cel îndepărtat, ecranul unui deal cu nuanțe albastrii: molizi. Casa, acoperită cu șindrilă, n-are prispă; va trebui improvizată, tâmplăria revopsită, ca și siluetele celor doi cerbi de ipsos de pe fațada la drum. Mai trebuiesc adunate ciurucurile de prin curte, de dat o mână de var în „casa mare” și pe singurul perete la vedere al bucătăriei de vară. Costumiera, abia revenită dintr-o co-producție turistică la Athos, ar fi vrut s-o îmbrace pe Frăsineta în borangic, dar a luat seama că nu-i aplicabilă soluția „abia atingi covorul moale”, fiind vorba de un tip de feminitate mai special, fără moliciuni și delicatessuri. La prima întâlnire cu locul principal de filmare, operatorul e mulțumit: a identificat câteva unghiuri acceptabile în exterior, antena parabolică, de pomană amplasată, fiindcă aici nu-i fir de semnal, poate fi lesne lăsată în afara cadrelor, lumina de zi aproape că ajunge fără sprijin suplimentar, iar la scenele de noapte pot fi încercate filtrări prin brădet, ceață „din conservă”, joc de umbre pe zăpadă,

chiar dacă se va recurge la „noapte americană”, filmată în miez de zi. Oricum, până la iarnă, când se vor trage exterioarele, mai e destul. Cu adevărat dificile vor fi cadrele din interior, „casa mare” a cantonului măsurând doar 5/5. Probabil că aparatul va trebui instalat o dată pe hol și a doua oară afară, scoțându-se ferestrele. S-ar putea încerca și prim-planuri la mână, da-i înghesuală mare și-i riscant. Interiorul preocupă mai puțin formația de sunetiști, care vor avea misie grea la scenele din curte. Peste tot se va lucra în priză directă, post-sincronul și șmecheriile tehnice a-toate reparatoare îi repugnă regizorului Miron, care a decis soluția tehnică chiar înainte de a vedea amănuntele locului de filmare: „mă, să fie clar, ciné vérité”. Încă-i în oraș, la Casa de cultură, unde s-a organizat selecția pentru rolurile secundare. I-ar fi plăcut o distribuție cu mai multe personaje feminine: atmosfera în echipă este, atunci, mai vioaie, mai spirituală și dialogurile mai îngrijite. Electricienii se bărbieresc în fiecă dimineață, își aduc aminte că au, în sacoșe, deodorant și periută de dinți, tricourile le schimbă mai des și, în general, se înregistrează mai multe zâmbete pe unitatea de timp. Rapidele „idile de serviciu” încropite și în vederea promiselor colaborări

viitoare, fac parte din regula jocului: sunt tolerate, dacă nu chiar încurajate, ele contribuind la consolidarea tonusului echipei. Recolta unei zile de filmare include și totalizarea cadrelor trase, și a relațiilor bifate ca finalizate, chiar dacă, unele, numai în perspectivă. Lung-metrajul se construiește de-a lungul câtorva luni de filmare; graba strică treaba și cele mai multe rateuri se datorează tocmai precipitărilor puștești. Se lucrează în cerc închis, într-o mică lume bine hotărnicită, în care-i atât de greu să pătrunzi, încât devine absurd să-ți propui evadări. Amicițiile vinovate din sânul echipei, marele secret al lui Polichinelle, includ adesea și coabitări mai puțin ortodoxe, tratate de ceilalți îngăduitor, cel mult cu câte o blajină ironie. Sunt oameni care stau, periodic, săptămâni în șir în același hotel și mănâncă la aceeași masă. Își știu unul altuia toate preferințele și beteșugurile, iar relațiile cu familiile se reduc la telefonul de seară încheiat, invariabil și modern, cu „I love you, too!” – cei mai mulți fiind la vârsta la care efluviile de adrenalină dictează conduita în toate cele. Au, desigur, simpatiile și idiosincraziile lor. În primele zile de deplasare, totul decurge lin și acceptabil. Pe măsură ce zilele trec, se instalează oboseala și lehamitea, încep să apară iritări

și conflicte mărunte, foarte rar aduse până în pragul scandalurilor. Au învățat să se suporte, după cum au învățat să stoarcă și ultimul strop dulce din fructul zemos al meseriei în care nici o zi nu seamănă cu cealaltă. Prospecția are mai degrabă rolul să-i adune, să-i omogenizeze și să impună ierarhiile, fiindcă noua echipă e alcătuită din frânturile unor echipe răposate după ultimele ture de manivelă date cine știe când, deprinsă, fiecare, cu alt stil regizoral, cu alte reguli în platou, cu alt gen de bancuri, chiar și cu alte exigențe vizavi de bucatărie... Înroșind telefonul, regizorul și asistentul încă mai caută interpret pentru rolul lui Mutu. Cu „Frăsineta” au venit la pachet de la București. A mai lucrat cu ea, știe ce poate și, mai ales, că poate. În pofida caracterului dificil, e-n grațiile criticii de film, datorită prestațiilor de bun profesionalism la tv dar, probabil, și științei de a construi și cultiva relații cu stăruință, har și meticulozitate. Este după cel de al doilea divorț și nimeni nu știe cu exactitate cine-l va înlocui pe mult mai tânărul actor care i-a fost bărbat și partener de scenă aproape cinci ani. Se vorbește, cu palma la gură, despre un cunoscut om de afaceri cipriot, dar și de un straniu personaj dintr-o țară orientală, care, deși-i indecent de înstărit,

doarme într-un cort de beduini și preferă brânza de capră icrelor Beluga. Poate-i legendă chiar de ea întreținută – face bine la box-office. Nu i-a văzut nimeni împreună. Adevărat, actrița, pe numele de alint Pia, își face cam des week-end-urile la Famagusta. De vreo două-trei ori, avioanele n-au putut circula și s-au suspendat spectacolele, dar fără cine știe ce repercusiuni, fiindcă Pia-i de neînlocuit, ea mijlocind cu har, pentru instituție, cele mai neașteptate sponsorizări. Cum, de altfel, se întâmplă și cu filmul de față, susținut în bună parte de o firmă cu board-ul nu se prea știe unde. Gurile rele spun că, de fapt, Pia se duce, vinerea, la soră-sa, la Ploeni, nu la Famagusta, și întârzierile sunt regizate pentru ceva vâlvă, dar, probabil, astea-s simple bârfe invideoase... Singura rezervă și îngrijorare a regizorului provine din aceea că-i actriță de comedie. A mai jucat, rar, și dramă, însă consacrarea și-o datorează nu atât evoluțiilor pe scândura scenei, cât aparițiilor TV, unde-i irezistibilă în emisiunile de divertisment. Regizorul nu intenționează cu nici un chip să caricaturizeze personajele, să îngroașe tușele și să mizeze pe faptul că, vorba lui Marx, „omenirea se desparte de trecutul ei rătăcând”. Vede în asta abordarea de minimă

rezistență. Dimpotrivă, și-ar dori să descopere eventualul filon tragic propriu unor destine nimerite, cu sau fără voia lor, într-un mecanism orb, din care n-au știut, n-au putut sau n-au vrut să se desprindă la timp. O mai dreaptă măsurare a culpabilităților ar vrea el să propună – știind că va deranja fie într-o parte, fie în cealaltă, dacă nu chiar în amândouă. Este singura șansă ca filmul să intrigue și să intereseze, fiindcă de simplificări și schematizări teziste lumea a cam început să se sature. A avut o discuție în acest sens cu Pia. Nu-i sigur că a convins-o. De mai bine de doi ani n-au mai stat la o cafea și acum, văzând-o de foarte aproape, în lumina de neon albă și rea, a rămas uimit câte riduri mărunte a putut adăuga acest scurt răstimp fețișoarei de păpușă Barbie. Și așa are zece ani mai mult decât pretinde vârsta personajului; probabil că, destul de repede, va trebui să accepte trecerea la altă categorie de eroine, fiindcă stratul de fond de ten, oricât de gros și oricât de franțuzesc, nu-i mai poate îngădui evoluții în perimetrul juneții inocente. Cu imbatabilă intuiție feminină, i-a ghicit tâlcul privirii: „Am cam îmbătrânit, așa-i?” Sigur că i-a dat răspunsul cuvenit, protestând cu indignare impecabil jucată, dar Pia a continuat trist: „Hai, lasă,

știu. Filmul ăsta o să mai meargă, pe urmă trec la Coana Joițica, după aceea, la Chirița.” Deși Miron și-a propus, nici acum n-o întreabă ce a căutat semnătura ei pe scrisoarea colectivă publicată în gazete prin care, atunci, „grupul pentru noul cinematograf românesc” cerea imperios trimiterea la vatră a „regizorilor expirați”. Figura, acolo, și numele lui... Păstrând discuția între limitele scenariului, au convenit că personajul Frăsinetei nu intră în categoria banală a găsculițelor de țară, contactul brutal cu o lume străină și total necunoscută „putând să determine și să justifice ruptura explozivă în evoluția eroinei, prin valorizarea unor potențe nebănuite, cu consecințe spectaculoase și imprevizibile” (aserțiunea doctă a lui Miron). Rămâne să reia discuția după ce se va hotărî asupra actorului ce-l va interpreta pe Mutu. „Nici ăsta nu-i tăntălău, deși-i habotnic, mărginit și sălbăticit”. După care, Pia s-a interesat cine-i secretară de platou. A avut un conflict cu Olguța la filmul trecut și se bucură aflând că-i în concediu de maternitate: „Zău? Cu cine l-a făcut? Cu Silvestru? Mașinistul ăla tatuat pe fund?” Regizorul a fost tentat s-o întrebe de unde știe amănuntul, dar și-a amintit că majoritatea scenelor s-au filmat la mare, așa că...

*

*Flash-back-uri. Primăvară.
Sat, apoi depou CFR. Exterioare.*

Guriță e fiu de poștaş. Taică-său l-a îndemnat mereu să se străduie în toate, să n-ajungă și el să tăbârcească până la pensie o tașcă de șaișpe kile prin cele gloduri de sat moldav. Adevărat, slujba nu-i de lepădat, fiindcă la aducerea mandatelor și, mai ales, a pensiilor, fiecare bătrân îi lasă ceva mărunțiș. În unele zile se aduna binișor, dar factorul nu se repezea niciodată la crâșmă, ci strângea bănuț cu bănuț cu gândul la „ăl mic”, Mitriță. Fetele, frumușele, le-o mărita pe amândouă și scapă de grija lor, da' băiatu', măcar băiatul, să aibă parte de mai bine. Ca orice puști, Mitriță Guriță se visa aviator. Tat-su râdea: „N-ajungem noi, ăștia, să ne ridicăm de la pământ. Nu căta spre nori, nu-i de noi!” Până la urmă, „ăl mic” a ajuns mecanic de locomotivă, ceea ce, la urma urmei, nu era deloc de lepădat. Învățătorul avea 500 leafă, minerul, 800, iar mecanicul, 650, plus sporurile. Adevărat, aceeași meserie care, azi, se face la costum cu cravată, pretindea atunci de zece ori mai multă strădanie fizică, plus funingine și-n albul ochilor. Lucra pe o locomotivă din seria 140.200, evident, cu aburi. Mașina nu mai era de mult nouă –

fusese construită în 1921 – dar trudea cuminte și spornic și la călători, și la marfă. Era înceată: 50 km la oră în cartea tehnică, chiar dacă pe plăcuța de pe marchiză scria „iuțeala maximă, 60 km/oră”. Trăgea însă binișor, fiind clasificată printre locomotivele de putere medie, iar pentru liniile de deal-munte, cu profil fierăstrău, s-a dovedit alegerea cea mai bună. Față de mașinile din altă serie, obliga mecanicul la o mișcare în plus: împingerea unui egalizator odată cu deschiderea regulatorului. Repetată de zeci, chiar de sute de ori într-o zi, ducea, până la instalarea obișnuinței și fortifierea mușchilor mâinii drepte, la amorteli și febră musculară. Meseria avea avantajele și dezavantajele ei. Mai întâi, secția nu era dintre cele monotone și adormitoare; mereu trebuiau făcute manevre, n-aveai când și cum să te plictisești, iar peisajul era, în orice anotimp, de-a dreptul spectaculos. Textul cântecului de muzică ușoară „Țara-ntreagă cât e ea / O străbat în doi așa”, cei doi fiind mecanicul și fochistul, e-o prostie, fiindcă la calea ferată ai pe vecie parte de-o secție anume, măsurând câteva zeci de kilometri și-atât. Doar pe aceea „o străbați în doi așa” și ajungi să cunoști nu numai fiecă tufă de pe marginea terasamentului, ci să observi și micile evenimente ale locului: cutare gospodar și-a pus draniță nouă pe casă, a fătat vaca bălțată ce paște lângă linie... Mașina se hrănește cu cărbuni și păcură. La depou era în toi întrecerea socialistă pentru „evitarea risipei și economisirea de combustibil”. Guriță a constatat

că locomotiva lui, botezată „Căprița”, se descurca bine, mulțumindu-se cu puțin. Chiar surprinzător de puțină păcură. Cât or fi mașinile de asemănătoare și standardizate, tot au de la bun început, sau dobândesc în timp, particularități ce le individualizează. În bine, sau în rău. Iată: Căprița nu era deloc lacomă la păcură. Circulau tot felul de teorii privind rolul mecanicului în drămuirea combustibilului prin corelarea cât mai exactă a efortului mașinii cu solicitările parcursului, dar, cinstit vorbind, Guriță nu făcea nimic anume ieșit din comun. Mâna trenul așa cum îi dicta priceperea și instinctul, fără calcule și manevre premeditate. Când Căprița a intrat în reparații curente și a fost mutat pe altă mașină din aceeași serie, s-a constatat că mecanicul Mitriță Guriță continua să spargă normele de consum mai ceva ca vestita Pașa Anghelina, economisind pâraie de păcură la fiecare drum. Ceea ce l-a pus pe gânduri și pe mecanic: fără îndoială, nu poate fi vorba decât de o anumită manieră în conducerea locomotivei, asemănătoare, pe undeva, cu talentul ce ți-l dă ursita. Câtă vreme ceilalți mecanici se străduiesc fără succes, iar el izbutește fără strădanii, e clar că de vină nu-i locomotiva, ci măiestria plus talentul. A fost invitat la Clubul CFR să „împărtășească din tainele profesiei”, stârnind oarece nedumerire: „*păi, așa facem și noi*” – au ripostat, parcă dezvinovățindu-se, ceilalți mecanici. „*Da, da' aici poate fi vorba de nuanțe*” – a intervenit secretarul cu propaganda care conducea discuția. Lui Guriță

i-a apărut mai întâi poza zâmbăreață la panoul frunțașilor, apoi în gazeta locală, după care s-a dat o știre în „Scânteia” despre izbânzile mecanicului Mitriță Guriță pe frontul economisirii combustibilului. Din acest moment, a început să fie invitat în prezidii, a fost ales în Comitetul orășenesc de partid (membru PCR era încă de la școala de mecanici), după care și-n cel județean. Cu figura lui deschisă și simpatică, dădea bine în prezidii, iar comportarea modestă și supusă plăcea și convenea tuturor. S-a ales și cu o bunicică premiere din partea Regionalei. Atunci l-a acostat Botez, manipulatorul de la alimentarea cu păcură:

– Felicitări, Guriță! Dai și matale un șpriț? Că păcura, de la mine ai luat-o.

S-au dus la micul MAT din coasta depoului; după al doilea rând de coniac, discuția s-a încălci:

– Adică matale, nea Guriță, vrei să spui că habar n-ai? Ai ajuns unde ai ajuns așa, din senin? Păi eu, Botez, îți turnam mereu în plus.

– Ce, mă, ești nebun? Pe tine nu te controlează nimeni? N-ai plutitor în rezervor?

– Cum să n-am?

– Și-atunci?

– Uite-așa.

– Ți-au plăcut ochii mei? Faci pușcărie pentru mine, că, până la urmă, tot te prinde la un inventar?

– Mai dai un rând?

A mai dat trei. Botez i-a explicat, tot mai bâlbâit și poticnit, că inventarele la păcură se fac din burtă – cine să coboare în rezervor și să vadă unde și de ce-i

acolo plutitorul? – iar pușcăria oricum nu-l paște, fiindcă a executat dispoziția șefului de depou. Care, potopit de critici că unitatea n-are rezultate în întrecerea socialistă, s-a hotărât să fabrice un evidențiat. Alegerea a căzut asupra lui Guriță pe chestie de simpatie și de dosar. Botez nu știe dacă a fost doar decizia șefului de depou sau a venit de mai sus; oricum, ordinul se execută, nu se discută. Dar are și el o întrebare ce-i stăruie pe suflet:

– N-am nimic scris, la o adică, eu cum mă descurc? Pui matale o vorbă că... așa și pe dincolo?

– Bați câmpii! Ai lipsă în gestiune și nu știi pe cine să dai vina? Cine să-ți creadă asemenea povești?

Până la urmă, s-au îmbătat de-a binelea, s-au înjurat, s-au pupat și au plecat ținându-se de umeri. La despărțire, au lălăit fals o strofă din cântecul ceferiștilor: „*Țara-ntreagă cât e ea / O străbat în doi așa.*” A doua zi, la controlul stării fizice, Guriță a fost oprit de la drum: duhnea de la o poștă. În registru s-a trecut „stare gripală”, fiindcă n-avea nici un rost compromiterea falei depoului. Iar cariera politică a mecanicului Mitriță Guriță n-a mai putut fi oprită: peste două luni a fost scos din producție și trimis la școala de partid. Acum, ajuns prim secretar, când conduce delegația județului la congrese și conferințe naționale, urcă în cabina locomotivei electrice și, în spatele mecanicului pus la patru ace, urmărește fuga traverselor și defilarea stâlpilor cu gândul la de mult topita lui 140.200.

*

*Interioare-exterior. Iarnă.
Sediu județean PCR. Canton.*

După ce, la vizita medicală dinaintea plecării la Congres, a fost găsită cu gripă și trimisă acasă rictuitoarea cu perucă blondă – nu de alta, da-i molipsea pe ceilalți! – la județeană au început frământările: de unde om în loc? Că nu poți trimite pe oricine. De la centru erau venite criteriile clare: județul va avea în delegație un mecanizator de 40-45 de ani, un artist plastic cu vechime în partid, un țăran cooperativ cu 7 clase de la un sector zootehnic, un profesor universitar de la Politehnică, ramura construcțiilor de mașini, o țesătoare până în 40 de ani și așa mai departe. Dacă, cumva, nu se găsea și nu se găsea persoana care să corespundă exact, atunci județele făceau schimburi între ele: îți dau un tânăr ofițer MAPN, dă-mi un sudor până-n 50 de ani. Proporția între sexe rămânea, însă, bătută în cuie: nu se putea schimba un cercetător evidențiat în domeniul petrochimiei cu o mulgătoare frunțașă dintr-o gospodărie de stat. De aici, și problemele. Chiar dacă, la conferința județeană, au fost alese și câteva delegate-rezervă, nici una nu se potrivea cu portretul-cadru trimis de la CC: cooperatoare, până-n

30 de ani, cu studii medii. Drept pentru care, cu câteva zile înaintea vânătorii, „aparatul” era în fierbere. A anunța, la București, că nu s-a găsit nici o rezolvare echivala cu un adevărat blam la adresa județenei. Cele trei rezerve alese, o coristă de la Filarmonică, o confecționeră de perii de la Cooperativa „Prestațiunea” și o asistentă de la Maternitate nu se potriveau cu nici un chip. Într-un târziu, Guriță a găsit soluția:

– Oul lui Columb! Frăsineta!

Fusese primită în partid anul trecut. Nu c-ar fi cerut ea, dar câtă vreme în cantonul de protocol vin ades tovarăși cu munci de răspundere, e mai indicat ca gazda să știe ce-i aia disciplina de organizație, să cunoască ierarhiile și, mai ales, să-și ție gura, fiindcă la „concluzii” se mai spun și bancuri. Nu politice, dar porcoase. (Primul începe, de regulă, Alexa: „*Mă, cu nevasta tre’ să faci dragoste dis de dimineață, ca să fii sigur că tu ești primul, hă, hă!*”) Dacă o iau pe ulei, unii au chef de năzbâtii. Sunt momentele pe care, totdeauna, Frăsineta le-a gestionat cu înțelepciune. Tânără și frumoasă, își plimba nureii cu sprinteneală în înghesuiala din canton și parcă-parcă îi făcea plăcere să se-atingă de unul și de altul când aducea castroanele cu răcitură ori turna polonicul de borș, și, mai ales, să se aplece cu pieptul împins în umărul meseanului. Care, cât era de „organ”, tot îi țâșnea transpirația, se-nroșea și-ncepea să se foiască, doar-doar o simți-o mai bine.

– Dacă n-a ales-o Conferința, o mandatează Bi-roul. Are vârsta... are liceul... e-n CAP... adjudecat! Și-o-mbrăcăm în țărăncuță.

Vestea a năucit-o. S-ajungă tocmai ea, din fundul pădurii, în Capitală, la Congres? Și-n costum național? Nu că nu i-ar plăcea o ie din cele străvezii, de borangic, avea maică-sa una în ladă, dar i-a împrumutat-o unei soliste la nai, când a fost concursul între județe la Televiziune. Înapoi, n-a mai văzut-o. Până la urmă, foaște s-or găsi, numai că Frăsineta n-a fost niciodată plecată de acasă mai mult de-o noapte, cât să prindă rând la Sfânta Parascheva, nu știe să doarmă în pat străin și, oricum, nu-i pregătită în nici un chip. N-are nici măcar valiză – numai rucsacuri. S-ar cuveni să se și coafeze – asta avea de gând pentru a doua zi, dar a căzut din cer năpasta cu gonașul Țibuleac, cine știe ce-o mai ieși și cum s-or rânduî toate de-acum înainte! La București, Frăsineta a fost o singură dată, când, în excursie cu liceul spre Doftana, a schimbat trenul în Gara de Nord, și-a cumpărat melcișori cu nucă și s-a zgâit la călătorii ce coborau din Orient Express... Mutu n-a fost deloc încântat de perspectiva plecării la Congres și i-a spus-o scurt: „*Ce-ți trebe?*” Doar își luase nevastă-nevastă, nu activistă care s-o țină în ședințe și campanii. Cine să îngrijească o săptămână întregă animalele din ogradă, vițeei, calul, curcanii, porcii, găinile, rațele, câinii... Că mâțele-și poartă de grijă singure. Mutu are parchet în exploatare, plus pepi-

niera, plus hrănitorele și fazaneria, pleacă în zori și se întoarce pe întuneric. Pavelică, omul-la-toate, este, bietul, idiot din naștere, cu handicap sever. Dacă-i spui să taie lemne și nu-l oprești la vreme, e-n stare să hârșâie cu fierăstrăul până la paștele cailor. Dacă-i zici să ude straturile și nu-l potolești când se cuvine, le face orezărie. Ce bază să pui în el? Spre deosebire de nevastă-sa, Mutu nu-i bucuros de nici o vânătoare, fie ea și la sitari. Consideră că, într-un fel, pădurea-i ograda lui a doua, unde viețuitoarele se cuvin ocrotite, nu hăituite. Le știe ascunzișurile, potecile, adăpătorile, știe când se împerechează, cât și cum au puit, de parcă le-ar avea pe listă, cu inventar. „Tabloul vânatului”, când se înșiruie a biruință leșurilor mistreților, caprelor, fazanilor, vulpilor, iepurilor, îi umezește ochii, mai ales dacă recunoaște țapul ce-și vindecase piciorul rupt as-vară, ori scroafa care, la începutul primăverii, defila în fruntea ciurdei de godaci dungați, cu codițele sfredel. Frăsineta știe că recolta unei vânători bogate bine dispune oaspeții și pogoară simpatie generoasă peste întreg cantonul: Velcescu va împărți în dreapta și-n stânga bonuri de benzină, Alexa îi va promite iar racordarea la curent și trecerea lui Mutu, în acte, pe postul de șef de district, iar Frăsineta va prinde rând în față la televizor color. Că odată și odată o s-ajungă semnalul și aici, doar se construiește noul releu. Mutu a adunat dîta-mai teancul de bonuri de benzină, s-ar zice, inutile, câtă vreme n-are decât căruță cu cal. Le cadorișește

și el, mai departe, dar nu chiar pe degeaba. Preotului din sat îi dă, din când în când, câte un bon-două, deși la slujbele lui nu se duce, fiind credincios pe stil vechi. O dată pe an pune la bătaie șase bonuri scoase de sub căptușeala tocului de la binoclu, tractoristul Sache, și el stilist, cumpără benzina, Mitru, infirmierul de la Izolare, vine cu Dacia lui plină de pernuțe, carpete, covorașe și bibelouri atârinate la geamuri: începe călătoria rituală către Slătioara, la Mitropolia stilștilor. Frăsineta stă în față, ceilalți, strâmtorați de plase și papornițe, se înghesuie la „clasa a doua”. Nu se face să vii la mănăstire cu mâna goală și, slavă Domnului, Mutu nu se poate plânge, când e vorba de strădania pentru de-ale gurii, de vreo strâmtorare. Ceea ce în oraș e cu ciubote roșii, în pădure se mai găsește și, dacă lipsește una-alta, se rezolvă prin troc: o pulpă de porc, cinci sticle de ulei, un ficat de vițel, cinci pungi cu zahăr. Una peste alta, dacă nu ești prea mofturos și ai izbutit să uiți lighenele cu icre de Manciuira ce tronau pe tejghelele Alimentarelor prin '970, dacă te faci că nu vezi starea de acum a rafturilor ornate doar cu oțet și macaroane, s-ar putea zice că pădurea a rămas locșorul în care oricând se trăiește onorabil către binișor. O întâmplare ca aceea de azi poate, însă, răsuci totul pe dos...

*

Iarnă. Exterior. Curte canton.

A ajuns IMS-ul cu Strășinaru, comandantul Miliției; alături, procurorul găsit de serviciu, un tinerel abia repartizat, blonduț, cu umerii obrajilor palizi și ochelari „fund de sifon”, în spatele cărora clipește mereu. Tot la „clasa a doua”, un gradat de la Criminalistică, cu geamandan de aluminiu și aparat foto legat de gât. Strășinaru e-n pragul pensiei, care, în Miliție, vine totdeauna prea degrabă. Coboară, strânge mâinile vânătorilor și întreabă:

– Tovarășul prim? Aha, normal, are de lucru la sediu. Ia să vedem despre ce-i vorba.

Pe Frăsineta, o cunoaște: din când în când, trage și el cu pușca, mai ales vara, la căprior. Îi zâmbește – cine nu știe că-i delegată la Congres? – și-i cere cafea, pe un ton ce și l-ar vrea amabil, dar din care răzbat sonuri seci, de comandă. Apoi ridică grijuliu pătura și iată-l pe Țibuleac Ion, lovit cu alice interzise, „trei la fund”, în cap și-n gât. Sângele s-a înche-gat; e negru, zici că-i rășină veche. Fața lui Țibuleac nu exprimă nici suferință, nici uimire. De fapt, n-are cum exprima nimic, atâta-i de zdrelită și însângerată.

– Dumneavoastră – arată Strășinaru către restul vânătorilor – puteți pleca. Toate puștile la mașina noastră, pentru expertiză. Rămâne tov vice și nea Alexa. Luați-o înainte, ne întâlnim la morgă.

– Da-s martori. Declarațiile...

– Ai toată vremea, tovarășe procuror, să le iei câte declarații vrei la sediu, pe lumină. Nu fuge nimeni.

– Lasă farurile aprinse! – cere cu voce subțirică procurorul.

În cele două fascicule alburii încep să se prelingă fuioare de ceață.

– Unde s-a-ntâmpat?

Se simte dator să răspundă Alexa, doar s-a petrecut pe terenul silvicului:

– La Crucea ruptă.

– Care cruce? Unde-i?

Alexa arată către undeva, spre inima pădurii.

– Și de ce nu l-ați lăsat acolo?

– N-aveați cum ajunge în râpile alea. Și credeam că cine știe, poate mai...

– Să nu dramatizăm. Asta e. În viață se-ntâmplă multe – filozofează Strășinaru – cine a scăpat focul?

– Se pare că eu – recunoaște spăsit Velcescu.

– Cum s-a-ntâmpat, tovarășe prim-vice?

– Hai, lasă, nu-s prim. Deci: numai vice.

– Ce-i al dumneavoastră, deoparte-i pus.

Mașinile celor trimiși acasă dispar după cotul drumeagului. Sclipește blitz-ul criminalistului. Focul din curte s-a stins, abia mai pâlpaie jarul. Lemne ar fi destule, dar nu s-a învrednicit nimeni să le azvârle în foc. Strășinaru rămâne câteva clipe ca ogarul în aret apoi, brusc, se repede în tufarul de peste pârâu, de unde-l scoate, trăgându-l de gulerul canadienei ponosite, pe amărâtul de Pavelică.

– Ce făceai acolo, mă? Tragi cu urechea?

Pavelică se bâlbâie:

– N-n-n-nu, nene.

– Te-a pălit plânsul?

Ochii băiatului sunt umflați și roșii.

– De ce bocești, mă?

– N-n-nu știu, nene.

Stă cu spatele la mort, n-are curajul să-l privească. Intervine Velcescu, făcând cu mâna fluturată la ureche obișnuitul gest însemnând „dus cu pluta”:

– Deci, lăsați-l, e Pavelică. Na, mă – și-i azvârle pachetul de Kent pe jumătate gol.

Târziu, către miezul nopții, a ajuns mașina de la morgă, cu targa de tablă, apoi s-a umplut curtea cu rubedeniile mortului, deloc agresive, mai degrabă speriate că odrasla lor a putut da naștere la asemenea necaz unor oameni care au județul pe cap și răspundere cât cuprinde. O mătușă de-a mortului începe să bocească stins, în întuneric, bocet vechi, de cine știe când.

– Dacă nu taci, dau drumul la câini! – se înfurie Alexa.

Femeia își înghite litania. Țibuleac cel bătrân dă să-și sărute feciorul, înainte de a fi așezat pe targa de tablă pentru cărat morți, dar, cum nu găsește loc neînsângerat, se mulțumește să-i atingă cu vârful buzelor părul încălcit și năclăit. Un mustăcios din grupul rubedeniilor își face curaj și, înainte de a se închide ușile dubiței, trage cizmele răposatului, dând la iveală ciorăpeii de lână cârpiți la călcăie. Explică:

– 's-ale mele.

Vor să-și ia mortul acasă. Velcescu le explică: nu-i chip, legea... Dar nici nu se lasă duși, așa că notabilitățile se retrag în canton. Frăsineta îi ispitește c-un borș și profită de aprobarea tacită pentru a-ncerca să-și rezolve necazurile:

– Ar mai trebui o butelie. Asta-i pe ducă, până o schimb, trece săptămâna.

– Lasă, lasă – o potolește încruntat Alexa – vorbim altădată.

Plecarea dubiței aduce un strop de ușurare. Afară, Mutu toarnă găleți de apă pe prispă, doar-doar s-o duce sângele încheșat. Motanul tot se-nvârte pe-acolo, deși destule șiroaie negricioase încă aburinde chenăruiesc și „tabloul vânatului”. Pădurarul îl alungă cu apa rămasă pe fundul ciuturii; motanul miaună răgușit, dintr-un salt trece peste cenușa în care mai licăresc tăciuni roșietici și se mistuie în întunecimea tufelor de sălcioară. Mutu suflă-n lumânarea roșie, de pom, care arde de pomană. În canton, după borșul rămas fără obișnuitele aprecieri admirative, urmează câteva minute de liniște pentru adunarea gândurilor. Începe Strășinaru:

– Treaba-i încurcată.

Continuă procurorul spelb:

– Măcar dacă nu se trăgea cu „trei la fund”. Muniție interzisă.

– Ce, eu știam ce cartuș mi-a dat pădurarul? – se dezvinovățește Velcescu.

– Așa, adică să intre Mutu în rahat? Cin-să creadă că nu știi deosebi un brennecke de trei la fund? Ești vânător bătrân.

Nici nu se observă că Strășinaru a trecut de la dumneavoastră, la tutuieli. Oricum, e de bine: dă un oarecare sentiment de solidaritate.

– Suntem numai noi patru... adică...

Abia acum este remarcat al cincilea, băiatul cu sculele de laborator, care niciodată, în teren, nu ratează „concluziile” culinare. Alexa îi face vânt:

– Știi ceva? Ia du-te cu Frăsineta și fă-i poze pentru fișa la Congres. Că n-are. Ține-l și pe Mutu pe-afară.

– Am înțeles.

Strășinaru închide ușa, pune ivărul și reia:

– Suntem numai noi patru. Povestea nu trebuie lăbărțată. Nu-i momentul. Sigur c-a fost accident. Din vina mortului.

– S-a tras cu „trei la fund”...

– De unde știi, dom’ procuror? Ai măsurat aliecele? O să se vadă la autopsie. Dacă s-or găsi... N-o să nenorocim un cadru pentru niște milimetri de plumb. Tovarășul prim m-a rugat să nu grăbim autopsia. Suntem în pragul Congresului, conducerea are nevoie de liniște. S-au cumpărat frigidera noi la morgă, să-l țină la frigider.

– Tat-su voia să-l îngroape marți – oftează Alexa.

– O să-l îngroape când i l-o da legea. Caz de moarte violentă, nu-i joacă. Tovarășe vice, deocamdată trebuie să vă ridic permisul de port-armă.

– Da’ cin-să mai știe pe unde-i? Deci: nu-i la mine.

– Caută-l. Asta-i procedura. Dacă cumva nu-i vizat, trimite-l dimineață la noi, să-i punem ștampila. Matala – îi indică procurorului – fă schița situației în teren.

– Cum, dacă n-am fost acolo?

– Măi, băiatule, văd că ne înțelegem greu. Îl ai aici pe Alexa, îți arată ce și cum. Ridică procesul verbal de instruire, ăla cu protecția muncii... declarațiile, mâine. Și gata. Hai, că ne prinde dimineața. Nu vă pierdeți cu firea, unul se naște, altul moare. Asta-i de când lumea.

Afară, Frăsineta cearcă să zâmbească în fața aparatului de pozat morți. Izbutește. La masa din canton, printre blide, Alexa și procurorul încropesc din cuțite și pahare dispunerea vânătorilor și gonașilor în punctul cu ghinion Crucea ruptă. Strășinaru îl trage pe Velcescu de-o parte, pentru o discuție de taină. S-au așezat taman în colțul cu candela; colonelul observă și se mută mai lângă fereastră:

– Auzi, tov vice, eu îs deșcă bătrână.

Velcescu tace.

– Și-mi șoptește mie flerul că povestea-i mai încurcată. Așa-i?

Ce să-i răspundă? I-o fi spus Guriță? Știe, încercă o cacealma? Așa că trage de timp:

– Deci, orice-ar fi, tre' s-o scoatem la capăt.

– Corect.

Mutu – ciudat! – are chef de vorbă. Intră surescitat, se așază pe taburetul de la „prezidiu” și-și toarnă un pahar-ochi de „Vasconi”:

- Ne-a luat Dumnezeu mințile!
- Adică?
- Înc-ășa ceva...
- Ce naiba s-a mai întâmplat? – se îngrijorează Alexa.
- Încă așa ceva! – se tânguie pădurarul – asta-i chiar peste poate! Am uitat să scoatem boșele vierilor. S-au împuțit porcii!
- Procurorul capătă glas și concluzionează, pare-se, ironic:
 - Vedeți? O nenorocire nu vine niciodată singură!

*

***P**entru scenarist, e simplu: inventează personajul, îi pune în gură câteva replici și trece mai departe. „Carne” pe astfel de schițe înșăilate trebuie să așeze el, regizorul – căruia, de fapt, îi convin exercițiile de improvizare pe temă dată, dar nu pierde prilejul să bombăne: „poftim: Dacă nu taci, dau drumul la câini, se înfurie Alexa. Cine-i Alexa, de unde vine, cum arată, cum se îmbracă, cum gândește, de ce se înfurie?” Perorează în fața sunetistului abulic și a secretarei de platou ce dezleagă cuvinte încrucișate. I-a prins la cafea, neșansa lor, vor trebui să*

asculte tiradele regizorului și să mimeze oarece participare. Olguța, fosta secretară de platou, era mai cooperantă și, câteodată, nimerea sugestii demne de luat în seamă. Deși nu lucra în branșă chiar de la „Vultur 101”, a mai prins împărțeala netă pozitiv/negativ și „pune carne” pe personaje conform canonului: „răulenii” urmează să fie neapărat burtoși, măcar cu un început de chelie, fumători înrăiți, mereu cu băutura în cap și cu ochii încercănați după fuste. De aici i s-a tras și antipatia ce i-o poartă Pia. S-a aflat (în lumea filmului, toate se află imediat, începând cu mica bârfă din echipă și până sus de tot, la discuțiile ultime, imediat dezvăluite de proiecționistul care trage cu urechea prin gaura din zid...) că regizorul și-a însușit propunerea Olguței de a vopsi în roșu aprins părul actriței, cu motivația „doar vine de la Amsterdam, trebuie să aibă ceva strident, care să sară în ochi încă de la apariția pe ușa avionului. (De regulă, actorii nu participă la prospecții. Pia se auto-invită de fiecare dată. Poți s-o refuzi?) În pofida cunoscutei sale încăpățănări, a trebuit să se lase vopsită în culoarea aceea oribilă, care o îmbătrânește și, mai ales, îi înjumătățește distincția... Noua secretară de platou, Nuți, nu-și permite să se amestece unde nu-i fierbe

oala și-i cât se poate de mulțumită când o lasă lumea în pace. E topită după șăgalnicul sunetist Ilie, care, băiat frumușel și cu diplomă de inginer (la absolvire, n-a găsit post, așa că a trebuit să se mulțumească făcând pe operatorul de sunet) nu-i dă nici o atenție, ba chiar se face că nu observă și o lasă să plătească ea cafeaua de dimineață. Regizorul, adică, domnul Miron, i-a făcut odată observație, în calitate de tată al echipei și necontestată instanță supremă sezonieră. De roșit, a roșit Nuți, Ilie parând sec: „cine-o pune?” Dac-ar fi după ea, secretara de platou l-ar vedea pe Alexa cam ca pe administratorul ei de bloc: taie chitanța mocoșit, jumătate de ceas, mestecă gumă și clefăie tot timpul, are pantalonii prea scurți și poartă o eternă flanelă scămoșată. „Ei, ba nu! – o contrazice Miron – ce pulover scămoșat, ăsta-i director la silvic, un fel de baron local, trebuie scos răspunzător de jumulirea pădurii, să vedem cum o-ntoarcem, că-n scenariu, sugestia asta nu-i, deși ar fi fost la mintea cocoșului...Cât despre haine, n-aș merge pe individualizări, dimpotrivă, ținuta vânătorească îngăduie să-i îmbrac pe toți absolut la fel, ceea ce poate sugera unanimitate vinovată, uniformitate în gândire și-n reacții.” Copleșită, Nuți își retrage fără

regret propunerea: „păi ce, o să vă-nvăț eu pe dumneavoastră?” și cere, din ochi, ajutorul sunetistului. Ilie nu-i deloc adeptul democratizării prestației regizorale și în locul tatonărilor întemeiate pe colectare de sugestii, ar prefera decizia milităroasă: *ordinul nu se discută!* Dacă ești regizor și ai cojones, atunci nu propui, ci dispui după cum ți-ai construit filmul în minte și-n funcție de ce vrei să faci. Adică, să spui. Dibuielile lui Miron sunt privite cu simpatie în echipă, care se simte încă o dată luată în seamă, dar, de regulă, întârzie filmările, fiindcă se întâmplă ca regizorul să se răzgândească subit și să-ntoarcă pe dos linia personajului în funcție de cine știe ce observație a cutăruia din trupă. Căruia îi mai și mulțumește! Miron, de meserie inginer mecanic, cu specialitatea organe de mașini, a descoperit pestrița lume a filmului la Cineclubul Casei studenților, apoi în platoul strâmt al unei televiziuni locale, după care „a explodat” cu un scurt metraj premiat la Cluj, urmat de un film în toată regula, subvenționat de taică-său, chirurg reputat și cinefil de pe vremea „Baladei Siberiei”. Prea mult n-a costat, filmul fiind construit în jurul doar a trei personaje ce-l evocă pe al patrulea, arestat de Securitate și, evident, absent până la

ultima fotogramă. I-a lăsat pe cei trei actori să zburde cum vor în dialoguri și, după aceea, a ales un 10%, oricum mai firesc și mai adevărat decât replicile contrafăcute din peliculele confracților și suficient pentru încă un premiu, tot la Cluj: cel de autenticitate. Miron încă nu-i lămurit cine și de ce plătește noul lui film; a început să se vorbească și despre o firmă din Republica Moldova, combinată cu o alta de prin orientul apropiat – ambele cu obiect de activitate complet în afara celei de a șaptea arte. Alegerea s-a oprit asupra lui din pricina unui interviu TV în care deplângea „distorsionarea istoriei recente” și „implicațiile politicului în axiologie”, cu referiri la „precaritatea și instabilitatea scării de valori în arta pre și post-revoluționară”. L-a contactat, chiar în seara interviului, o misterioasă doamnă Vica, i-a pus în brațe scenariul literar și i-a lăsat 24 de ore pentru a se decide: vrea să regizeze filmul fără teribilisme, în spiritul și-n litera scenariului? E cam stufoș, adevărat, da-i sigură că este de unde alege. Dacă da, are finanțare asigurată și poate începe imediat negocierea contractului. Desigur, nu putea fi vorba despre nici o ezitare, era ditamai ocazia căzută din cer, așa că a semnat aproape cu ochii închiși pre-contractul și, a

doua zi, avea cont operativ în bancă. A-ncercat să afle câte ceva despre finanțatori, dar doamna Vica, severă în ținuta-i de dirigintă de poștă, nu s-a arătat dispusă decât la discuții de ordin tehnic-financiar, zonă în care opera cu nonșalanță de contabil experimentat. Nici despre autorul scenariului n-a izbutit să afle mare lucru – doar că-i „vechi profesionist” și că „o să-l cunoști la timpul potrivit”. Că-i profesionist se vede imediat din scriitură, situată onorabil între scenariul literar și cel regizoral. Și că-i vechi se vede, fiindcă stilul n-are urmă de „update” – pare-se, chiar programatic. Nu pare tocmai familiarizat cu rigorile scenariului literar, fiindcă glosează prea mult, explică și rememorează ne-filmic, ceea ce, la urma urmei, nu-i chiar rău, fiindcă încarcă trama cu sugestii caracterologice și motivează mobilități. Totu-i să știi ce și cât să alegi. Urma – adică, scenariul regizoral, decupajul, alege. Acceptând neobișnuita încărcătură de mister sub zodia căruia se așază producția acestui film atât de neașteptat, Miron își spune că, la urma urmei, mai întâi să le ia banii, după care s-o mai vedea ce și cum. Oferta scenariului pare tentantă, deși, deocamdată cel puțin, personajele-s ca-ntr-o carte de colorat: contururi doar, ce așteaptă pata de culoare.

De pildă, Velcescu, exponent evident al stirpei activiștilor de profesie, uns cu toate alifiile și capabil să-și păstreze capul pe umeri în cea mai neobișnuită împrejurare. „L-aș vedea...” – își ridică regizorul ochii din pagina rărită de dialoguri, dar, constatând că și Nuți și Ilie au șters-o pe șest, înghite restul frazei, așezând un mare semn de întrebare în dreptul numelui Velcescu.

*

***Interior. Anotimp incert.
Închisoare preventivă (flash-back).***

S trășinaru a făcut armata la Securitate. Avea 20 de ani când l-au repartizat în compania de pază la pușcăria de prevenție. Având liceul, era considerat băiat cu carte și, când îi venea rândul, ținea registrul de la poartă. În nopțile cu lună plină – s-ar zice că-i vorba de-o dependență! – apărea comandantul ăl mare. Îl ridica pe Strășinaru în picioare – oricum ar fi încremenit în poziție de drepti – se instala pe scaunul ofițerului de serviciu, aprindea o „Carpați” și cerea registrul.

– Ia să vedem ce mai ai pe-aici.

Urmărea rubricile din coloana „intrări” cu arătătorul îngălbenit de zeurile tutunului, se opra din când în când și comenta:

– Țărănci. Numai țărănci.

Boala lui era să cheme arestatele, în toiul nopții, la interogatoriu.

– Nici o prospătură. Le știu pe toate.

Avea teoriile lui, de-a dreptul bizare:

– Femeia-i femeie atunci când începe să aibă monturi la picioare. Dacă n-are, nu-i muiere.

Nu lovea niciodată, nu păruia, nu înjura. Avea metoda lui.

– E secretă, puștiulică. Când o ia mandea în fabrică, muierea spune și ce nu știe.

Îl chema Albu. Se pare că, de fapt, Schwartz. Ori-cum, era mai mult poreclă decât nume, fiindcă mai ales seara, la lumina becului chior, i se vedeau doar bulbii ochilor; în rest, negreală de ceaun.

– Țărănci, numai țărănci... Ia ad-o pe asta.

Strășinaru știa ce-o să urmeze. Odată ajunsă în pragul sălii de interogatoriu, femeia va primi o comandă seacă:

– Ce stai ca proasta? Descălțarea!

Jos, în cămăruța de gardă, sunetele ajungeau vătuite, înăbușite; cu timpul, se obișnuise. Nu mai tresărea, rămânând fără reacție indiferent ce-i era dat să audă. Albu revenea la poartă după un ceas-două, ostenit și nădușit. Cerea o țigară – pe ale lui le terminase... A avut parte, peste câțiva ani, de niscaiva

reclamații și anchete. Strășinaru l-a reîntâlnit târziu și a constatat cu uimire că aveau același grad: maiori amândoi. Ceea ce înseamnă că Albu, pe care maior îl lăsase, a bătut pasul pe loc.

– Să zicem c-am bolit, puștiulică. Mă păștea și trecerea în rezervă.

Într-un fel, tot în rezervă a ajuns, fiindcă l-a găsit șef la Arhivele Statului. Arătându-i moșia, i-a prezentat subordonatele:

– Niște adormite, degeaba or fi având monturi, sex, canci! Nici nu știi dacă au picioare, s-au născut și-or să moară în pantaloni. Ce le-aș mai chema eu în sălița aia, a noastră, de jos!

„Pe lună plină” – și-a înghițit Strășinaru replica. I-a întins pachetul de Kent.

– Aș. Nu mai fumez...

*

S -o creadă el că mă interesează așa ceva! Se duce naibii ritmul dacă începi să bagi flash-back-uri și, de altfel, toată scena e-o făcătură inutilă.

Regizorul cuvântează de la microfonul autocarului, decis să profite de ora de mers până la locul prospecției; are toată echipa tehnică adunată la un loc, ba și câțiva dintre actori, așa că-i prilejul cel mai nimerit

pentru a desluși cât de cât atmosfera poveștii și a dezbate democratic propunerea scenaristului. Au oprit, pe marginea drumului, în dreptul vânzătorilor de ceapă roșie și mai toți și-au cumpărat câte-o funie-două, așa că degeaba a venit șoferul cu mașina lustruită și odorizată: duhnește a ceapă. Nu agresiv și deranjant; mai degrabă dulceag și pașnic. „Programul administrativ” de cumpărături în funcție de specificul județului e-o moștenire rămasă bine încuibată în subconștientul echipei încă de „înainte”, când, la Brăila, erau duși pe șest să-și procure cămăși de export de la Braiconf, la Vaslui, canadiene, tot de export, la Suceava, câte-o roticică de cașcaval, ba chiar și, la Piatra Neamț, câte un bax de hârtie igienică, specialitatea fabricii „Comuna din Paris” și marfă cronic deficitară în Capitală. Regizorul nu agreează haltele de aprovizionare, care coboară către derizoriu „safari-ul de imagini”, cum îi place să-și considere mica expediție spre miezul codrilor. Autocarul e aproape plin, deși, în mod normal, n-ar fi trebuit să se afle la bord decât „componenta de imagine” a echipei, plus scenografa și, eventual, costumiera. Au preferat să se îmbarce mai toți, decât să rămână o după amiază la motelul ce oferă doar programe TV puricoase și-atât. Ilie,

sunetistul, și Nuți, secretara de platou, și-au anunțat intenția de a da o raită pe la Muzeul etnografic, drept pentru care cei doi și-au petrecut colegii din cadrul ușii, fluturând patetic (Ilie) batista despărțirii. Cum sunetistul arborase o evidentă mină de sacrificat, de-a lungul primului kilometru nu s-a discutat decât (cu zâmbetul de rigoare) cam cum va arăta „seara etnografică” a celor doi, evocându-se cu tâlc piesa-vedetă a Muzeului – moara cu ciocănele adusă din Apuseni. După care a urmat oprirea pentru târguirea funiilor de ceapă și, acum, analiza a încă unei felii din scenariu, conform ciudatei credințe a regizorului potrivit căreia, de la electrician la diva primă, toată lumea se cuvine mai întâi să ia cunoștință de curgerea poveștii ca atare, urmând, dacă-i cazul, și mici dezbateri pe marginea unor secvențe mai aparte. Miron detestă maniera confrăților întru regie ce pun în fața echipei felia de scenariu arondată zilei de filmare și atât, fără s-o așeze în contextul întregului story, așa că trăirile actricești nu-s intuite și deduse participativ, ci sugerate, ori chiar impuse regizoral „cu bucata”. Se pierd, astfel, posibile nuanțe ce țin de personalitatea interpreților și de modul propriu de a reacționa al fiecăruia. Motiv pentru care,

înainte de a cere „fă așa!”, Miron obișnuiește să întrebe „tu, cum ai face?” – și nu se pot recolta sugestii valide fără prealabila cunoaștere a scenariului de la cap la coadă.

– Ca să intre în rând cu lumea, onor scenariștii se simt obligați să bage tot soiul de chestii cu securiști, arestări, anchete – doar doar s-or înscrie în trend. Scena ce v-am citit-o nu-i chiar fără rost, în felul ei se leagă, n-aveți voi de unde ști – destul de forțat, da' se leagă – cu o anume secvență din final... Oricum, se taie! Om sugera-o cumva, prin dialog, din off; așa cum e scrisă, pare din alt film!

Așteaptă confirmare din priviri de la Pia, dar actrița nu obișnuiește să se implice decât atunci când se discută scene în care-i prezent și personajul ei. Altceva o preocupă: zărește tufe de zmeură pe marginea drumeagului și propune un popas aprobat prin aclamații. Coboară toți și se năpustesc asupra zmeurișului ușor trecut. Pia rămâne în mașină.

– Păi, nu cobori? – se miră Miron – tu le-ai văzut prima.

– Nf. Mai întâi să fim siguri că nu-i moș Martin pe-aproape.

Se dă mare cunoscătoare într-ale pădurii, îi place să creadă că se pricepe la ciuperci și abia așteaptă să dea o raită de una singură.

O scot din sărite contrazicerile blajine ale mașinistului Terente, om al locului, deprins cu codrul – zice el – „ca Țiganul cu scânteia”.

*

Interior. Vară. Decupașul va utiliza cu precădere dialogurile. Bibliotecă șantier.

Secretarul cel tânăr nu mai era de mult tânăr. Așa i-a rămas numele fiindcă, într-adevăr, ajunsese secretar de județ când încă mai avea caș la gură. Erau anii în care începuseră să se caute activiști școliți, dar și cu dosar ca lumea, spre a-i înlocui pe cei aduși din producție, cu șapte clase sau nici atât. Trudise încă de la repartiție, cu sârg și convingere, pe șantierul uzinei, unde s-a luat totul de la zero. „De la iarbă”, cum spun proiectanții. Glod, colb, ochiuri de apă neagră din care pândeau tritoni și lipitori, bărci duhnind a obiele scoase din cizmele de cauciuc, buldozere care, tot grămădind lutul sub șenile, ajungeau în vârful unor delușoare roș-gălbui, spuzite și mai galben de păpădii, fier-beton încăpățânat, marmeladă și ceai la ora 10, muștruluieli („este loc pentru mai bine!”), idile de șantier împlinite în tufărișul din preajma mănăstirii, caravana cinematografică cu „Zboară cocorii” și „Soarta unui om”, și

ceaclul de la Club, unde-l atrăgea ceva nedeslușit, deși n-avea prea multă stimă pentru ceea ce-i făr-de concretețea betonului și zvâcnetul târnăcopului. Poate ochii albaștri și mirați ai bibliotecarei, deși știa că trăiește cu inginerul șef și că, într-o noapte, au dărâmat rafturile cu cărți giugiulindu-se pe podea. A doua zi s-a zvonit, ironic, c-a fost cutremur și că era gata-gata să cadă macaraua turn. Inginerul stagiar a ajutat-o să rânduiască din nou cărțile în rafturi și fata, cu musca pe căciulă, nu știa cum să-i intre în voie:

– Care-i numele dumneavoastră mic, tovarășe Petrescu?

– Andrei, care să fie, așa era moda. Strigai Andrei și-ntorcea capul juma' din grupa mea.

– Da-i nume frumos! – se extazia bibliotecara, palmând cu grăbire pachetul boțit de „Virginia” rămas pe linoleum. Inginerul șef fuma „Virginia”... La Cenaclu se citeau versuri săltărețe și entuziaste care, apoi, se tipăreau în „Spre zări”, gazeta șantierului și erau imediat luate în antrepriză de brigada artistică, mereu în criză de texte „pozitive”. Începușeră să apară, la ședințele de sâmbătă, și cenacliști din oraș, nemulțumiți de mofturile de la Casa studenților. „*Aici se discută deschis, muncitorește. La noi, o fac pe intelectualii niște tipi care nu mai suferă nici rima, nici ideea spusă verde-n față. Se scarpină cu dreapta la urechea stângă*”. Printre noii veniți era și un lungan de student încăpățânat și pletos. Din pricina tunsorii, ori, mai bine zis, a netunsorii, s-a pus în gură cu toți și-a ajuns exclus din

UTM. Se zice că, de ani buni, scrie la un roman care, odată și odată, tot va fi publicat. Atunci se va vedea care-i literatura adevărată, iar personajul lui, Abrudan, va intra în manualele școlare alături de Ion, Pantazi și Pașadia. Care Pașadia? Bibliotecara i-a dat „Craii de curtea-veche”, și după ce a citit-o, nu fără efort, Andrei, hrănit până la sătisire, în liceu, cu Beniuc și Zaharia Stancu, a avut o mică revelație. La Politehnică pierduse complet legătura cu literatura, șantierul nu-i dădea clipă de răgaz, în copilărie se hrănise doar cu *Vasioc Trubaciov*, *Tânăra Gardă*, *Timur și băieții săi*, așa că surpriza „Crailor” îi dezvăluise un „altceva”, intrigant și atrăgător. Cenaclitul pletos s-a oferit să-i mai aducă și altă „marfă” de citit; ciudat, arăta egal dispreț și proletcultismului oricum compromis, și „experimentelor” prea apăsate și abrupte. Așa că, la început l-a aprovizionat cu traduceri din literatura americană, apoi a trecut la francezi (cu Robbe Grillet, totuși, nu l-a convins), pentru a ajunge, ca gest de supremă încredere și amicitie, la foile boțite și rufoase de atâta răsfoire vinovată a unui „samizdat” rusesc – Soljenițan. Tentația fructului oprit l-a făcut să nu refuze, deși un al șaptelea simț îl avertiza că aici s-ar putea ascunde o primejdie. S-a adeverit: l-a acostat Tronaru, de la Cadre, despre care se știa la modul aproape oficial că, de fapt, e omul trimis pe șantier de Secu.

– Avem o vorbă.

Fără un motiv anume, Andrei nu-l putea suferi. Nu-i greșise cu nimic; era antipatie pură și instinc-

tivă. Chiar încercase să și-o explice. Poate-i de vină faptul că are gulerul totdeauna plin de mătreață, poate sângele cu care citea „Sportul popular” de la cap la coadă și de la coadă la cap, poate fiindcă niciodată nu te privea în ochi, ori poate-l gelozea pur și simplu pentru relația cu oacheșă pieptoasă de la „Post-calcul”.

– Avem o vorbă.

Îl găsisese într-un moment prost: tocmai îl muștruisese inginerul șef:

– Petrescule, te-am sunat toată dimineața, erai la club.

– Am dat o mână de ajutor. Cărțile...

– Asta nu-i treaba dumitale.

Așa că l-a cam repezit pe Tronaru:

– N-avem nici o vorbă.

– Ei, ba nu!

Știa de Soljenițan.

– Deocamdată, îl lăsăm să circule. Da' pe lăptosul ăla s-ar putea să-l strângem nițel de...

I-a spus că are un om ce participă la ședințele Cenaclului, da-i cam prostovan și nu știe să sesizeze esențialul. Îi raportează strofele știrbe, nu versurile cu fitile și se-ntreabă dacă nu cumva face pe idiotul și-l duce cu preșul. Ar fi bine dacă un ochi mai avizat și mai matur politicește...

– N-am timp de chestii de-astea – a refuzat politicos Andrei.

Probabil, Tronaru a comunicat refuzul mai departe. A ajuns până la Guriță, care tocmai închegea mapa

viitoarei ședințe de Birou. La punctul „probleme de cadre” figura propunerea cu Andrei pentru postul de șef de secție la balastiere. De fapt, trei propuneri, că așa era regula, numai că doar prima conta, celelalte fiind de umplutură și de ochii lumii. Guriță rămăsese fără secretar cu propaganda, fiindcă pe al lui îl rotise în alt colț de țară și Secția cerea propuneri. Știa că, la București, își face încălzirea un oarecare tovarăș debarcat din activul central și că degeaba nominalizai pe unul sau pe altul – ceea ce se hotăra sus devenea lege. Să ai în coastă un retrogradat căzut din post înalt nu-i deloc comod: mai întâi, cei debarcați din funcții au un sârg deosebit în a se reabilita, fiind capabili de orice. Apoi, dacă a lucrat în activul central, și-a păstrat tot soiul de relații personale, ceea ce ar putea deveni stânjenitor. Nu-i plăcut să auzi un subaltern vorbind cu „ce mai faci, Mitică?” tocmai cu personajul căruia i te-ai adresat dintotdeauna cu „să trăiți, tovarășu’ Ionescu!” Guriță a avut noroc: la Secție s-a primit o scrisoare, evident, anonimă, ce dezvăluia că părinții prezumtivului secretar au fost țărăniști. Fie semnate, fie anonime, „scrisorile oamenilor muncii” erau tratate cu egală seriozitate, așa că, până una-alta, Guriță a rămas să-și caute singur secretar. Metoda cu scrisorica o știa... din familie. Taică-său, poștașul, fusese înștiințat să se prezinte la data cutare pentru a primi medalia colectivizării. Pac și anonimă: cum să fie decorat un cuzist notoriu? Tat-su și-a călcat pantalonii în vederea evenimentului, dar n-a mai primit medalia. Verificările au

arătat că, deocamdată, acuza nu se confirmă, dar, ce să-i faci, trenul trecuse prin gară, adio, medalie! (Pe de altă parte, Guriță știa că taică-său, într-adevăr, cuzist fusese. Odată, l-a întrebat: „*Ce făceai matale în calitate de cuzist?*” Răspunsul i-a dat fiori: „*Cum ce făceam? Spărgeam geamurile la jidani!*”) Nici cu anonima de acum nu era limpede, prea venise la țanc, punct ochit, punct lovit. Guriță izbutise doar să afle c-a fost trimisă de la Oficiul 2, cel de lângă Județeană, altceva, nimic. Ar putea jura că-i scrisul nevestei lui Velcescu, de mult doritor să treacă în muncă de partid și cu ochii țintă pe fiecare funcție devenită vacantă. Anonimele trimise „sus” intră în arhivă și de acolo nu le mai scoate nimeni. Bună prevedere: dacă li s-ar da cât de mică circulație, scrisorile-dinamită ar arunca în aer nu numai amiciții, ci și structuri întregi, inclusiv de partid. Acum, Guriță hamletizează, cu dosarul de cadre al lui Andrei deschis la referatul ce propune avansarea la balastiere. Când să scrie „da”, observă un amănunt și tresare: Andrei e născut la Slatina. Și-l cheamă Petrescu. Nume ce incită la decodări. Probabil că nu-i din familie, dar dacă cine știe ce rubedenie de gradul șapte îl apropie de *tovarășa*? Reia dosarul de la prima filă, de astă dată mai atent și cu o anume simpatie.

– Inginer... dosar-beton... vine din producție...
cenaclu literar... ăsta n-o să bâjbâie în cultură!

Fie și numai simpla rezonanță a numelui *Petrescu* într-o discuție oarecare invită la prudență și respect. Oarecum avizat, Andrei nu s-a dat niciodată „din

familie”, fiindcă atunci încep săpăturile arheologice și, până la urmă, se află ce și cum. O astfel de conduită ar deranja chiar și stirpea Petreștilor, nedornică de noi veniți în cimotoie. Cel mai bine-i să întreții nesiguranța, făcând pe modestul, fără să marșezi prea apăsător. La o întrebare directă ai la îndemână răspunsul indirect: *și dac-ar fi, se schimbă ceva? Zvonurile circulă oricum... Drept pentru care, Guriță scrie fără șovăială, pe marginea referatului de cadre: Nu se aprobă. Va trece într-o muncă de partid.*

*

Iarnă. Interior morgă.

La morgă, desigur, pute. Aerosoli lipicioși s-au încuibat de mult în betoane, în tencuieli, în rama ferestrelor, până și-n pământul din ghivecele cu mușcate. Procurorul tinerel nu pare prea încântat de astfel de vizită la două noaptea; Velcescu însă, zici că-i de-al casei. Le arată cu mândrie cele patru frigidere nichelate, proaspăt zidite în perete:

– Import din Polonia.

Musafirii par bucuroși să-și mute privirile de la cadavrele ce zac, în pielea goală, pretutindeni, chiar și pe betonul gol. Aici nu mai funcționează rigorile

despărteniei bărbați-femei și-n totală devălmășie, morții sfârșitului de săptămână își încep somnul de veci cu o cărămidă sub cap și-un cartonaș cu numele agățat de degetul mare al piciorului drept. Unul singur este însemnat cu hidosul Y al autopsierului, ceilalți își așteaptă rândul la cuțit. Țibuleac, nicăieri. Velcescu, mai mare și peste sănătatea județului, continuă să facă onorurile gazdei:

– Bine c-am scăpat de ăia din saci. Erau trei, neidentificați, ținuți de două luni. I-a îngropat Primăria. Da' tot duhnește. Deci: când sănătatea e-n sectorul tău, n-ai ce face, te-ngrijești și de vii, și de morți.

Strășinaru bombăne:

– Decât frigider, mai bine aduceați piesa aia pentru raze. Cobaltul zace de-un an. Socru-meu a trebuit să moară la Cluj.

– Aia-i valută vest.

Intră Hâncu, doctorul de gardă. Are ochii cârpiți: dormea.

– Să trăiți!

– Unde-i al nostru?

– Tovarășe Vice, e-n frigider. Acu' le-am dat drumul. Merg ceas.

– Toate patru?

– Toate. Uitați-vă, minus zece grade.

– Deci: de ce merg toate, dacă-i plin numai unul?

– Păi... cum le-au montat polonezii.

– Bravo! La ei acasă, așa fac? Deci, ia să luați măsuri și, de mâine, fiecare frigider cu circuitul lui.

– Cică au nu-ș ce chestie comună.

– Mă doare-n unșpe metri! Să nu mai aibă. Găsiți soluții. Curentul costă.

– Hai, că ne prinde dimineața – intervine Strășinaru

– Alexa, unde-i?

– Tovarășul director vomită afară – îl scuză doctorul.

Procurorul june, rămas cu ochii pe cadavrul cenușiu al unui puști fărâmat în cine știe ce accident, simte și el golul cald din stomac prevestitor de rele. Se ține tare – e prima misiune, nu vrea să se facă de râs. Strășinaru preia conducerea:

– Uite ce-i, dom' doctor, să n-avem vorbe, autopsia se amână. Îți spunem noi când și ce. În interesul cercetărilor.

– Din partea mea... – ridică din umeri Hâncu – de obicei, ni se cere grabă. Tot în interesul cercetărilor.

– De la caz la caz.

– Am înțeles. Dacă întreabă rudele?

– Să-ntrebe. Ancheta e-n curs. De joi, e-al vostru.

Nu mai devreme de joi.

Mormăie la urechea lui Velcescu:

– Congresul începe miercuri... Doctore, hainele, în sac sigilat.

– Le-am și pus... Tov vice, mai e vreo șansă cu investiția?

– Cum o punem în plan, cum se taie: s-avem grijă de cei vii. Morgă nouă? Țsta-i lux! Poate la anul... și la mulți ani.

– Vedeți și dumneavoastră ce-i aici.

– Ba bine că nu văd! Sper să n-ajung vreodată la voi. Deci: oriunde, da' aici, nu...

Colonelul observă:

– Procurorule, ești cam verde. Nu mai fă pe viteazul, du-te afară și dă-i drumul pe gură. E și Alexa pe acolo, țineți-vă de mânuță... Tov Velcescu, noi mai avem o vorbă. Ne invită dom' doctor la el.

În cabinetul medicului de gardă, borcane cu fetuși diformi, la păstrare în alcool, alături de filtrul de cafea bolborosind. Nu mai duhnește a stârv, ci stăruie un vag miros de formol. Velcescu se miră:

– De ce faceți voi gărzi, la morgă?

– Așa-i de când știu – ridică doctorul din umeri.

– Deci: e-o prostie, nu există urgențe la morți.

Gărzile se plătesc peste leafă, ăsta trebuie să fie șpilul.

– Că eu n-aș vrea să dorm acasă!

– Gata, gărzile la Medicina Legală se desființează.

Economisim o groază de bani... Auzi, n-ai ceva tărie în casa morților?

– Tre' să fie la autopsieri în dulap. Mă duc să caut.

După ieșirea lui Hâncu, câteva clipe de liniște. Velcescu oprește filtrul. Întreabă:

– Vrei?

– Nț.

– De fapt, nici eu. Și-așa n-o să dorm... Deci: colo-nele, zi ce ai de zis.

– Mai întâi, mută-ți scaunul. Te văd urât printre balaurii ăștia din borcane... Așa... Uite ce-i, știi în ce

situație mă aflu. Comand și Miliția, și Securitatea. Ca milițian, slujesc șefului județului. Ca securist, tre' să informez sus. Așa că: cine a tras?

– Deci...

– Dacă începi cu deci... Vezi, eu mi-s hârșit, îmbătrânit și înrăit, mai am două luni până la pensie, da' nasul de polițai mi-a rămas întreg. A tras tovarășul Prim, așa-i?

– Păi... În locul dumitale, uite cum așa face. Deci – aștept să se termine Congresul, văd cum apare Guriță în liste și hotărâsc. Dacă-i la supleanți ori nici atât, a tras el. Dacă-i la membri plini, ori, cine știe, chiar la supleanții CPEX, cade măgăreața pe mine. Mai departe, scrie-n carte.

Strășinaru îl privește cu o anume admirație:

– Bine gândit! Tovarășe Velcescu, mare cutră ești!

O ia ca pe un compliment:

– Am pornit de jos, colonele.

– Toți am pornit de jos... Bine, așa să rămână.

Dac-o întorci, mă bagi pe mine în belea.

Revine doctorul, ușor jenat:

– Asta-i ce am găsit.

Așază lângă borcanul cu avortonul cafeniu o sticlă de votcă „Favorit” și una de coniac „Vasconi”, începută. Hâncu se justifică:

– Asta beau ei, tare să fie. Mai era una de „Favorit”, le-am lăsat-o lor.

– Care „lor”? – se trezesc instinctele colonelului.

– Tovarășul director Alexa și tovarășul procuror. Beau în curte, pe un sac cu rumeguș. Când le-am

spus pentru ce-i rumegușul – doctorul schițează un zâmbet pișicher – s-au mutat lângă cișmea.

Velcescu – încă se consideră oarecum gazdă – toarnă coniac în ceștile de cafea. Mai întâi, explică:

– Rumegușul e ca să...

– Las-că știu.

Apoi întreabă:

– Pentru ce bem?

Strășinaru, la rându-i:

– Chiar așa. Pentru ce bem?

*

Regizorul reia primele pagini ale noilor secvențe și n-apucă să comenteze, fiindcă secretara de platou țipă ascuțit:

– A! Faceți ceva!!

E-un gândăcel căzut cu burta-n sus pe mijlocul filei. Dă din piciorușe disperat și-n van. În iarbă, s-ar agăța de-un fir și s-ar întoarce, dar pe coala ministerială rămâne să se zbată cu mișcări de înotător pe spate în apele văzduhului. Nici lui Miron nu-i plac gândăniile necunoscute, mai ales de când, într-una din seri, a strivit o ploșniță de câmp și n-a mai scăpat de putoarea fetidă decât spălându-se cu spirt și detergent. Pute și asta?

– Hai, că-i semn bun! – intervine bărbătește sunetistul Ilie – e-o vaca Domnului, aduce noroc.

Îi face vânt cu palma și întreabă obraznic:

– Azi n-avem cenaclu? Ori îi așteptăm pe toți? Scenografa doarme-ntruna. Cică, are restanțe.

Echipa s-a risipit prin pădure, în căutare de ciuperci. Care cum găsește, aleargă spre mașinistul ce mai are unșpe zile până la pensie, pentru validarea capturilor. Orașeni din tată în fiu, habar n-au să deosebească hribii și hulubițele de „pălăria șarpelui”, așa că Moș Terente – așa-l cheamă, Terente – îi școlește la locul de muncă. Taie cu cosorul piciorușul hribilor țigănești și bagă în boli novicii arătându-le cum se-nverzește buretele otrăvitor. Doar Pia, care zice că și-n Cipru cresc ciuperci ca la noi, ea perfecționându-și acolo priceperea în materie, nu apelează din principiu la sfaturile lui Terente. Repede, a umplut două sacoșe „pe proprie răspundere”. Stilul ei: preschimbă orice adiere de neîncredere în multiplele-i calități într-o chestiune de apăsat orgoliu și nu se lasă până ce nu-și demonstrează dreptatea. Cu orice risc! Într-o dispută pe tema tensiunii scoase de transformatorul ei portabil – 12 volți sau 110? – era gata-gata să pună

mâna pe cele două fire, susținând că-i doar blajin și nepericulos curent de automobil. A rezolvat Ilie, dându-i dreptate: scânteia mărunță licărind la capătul sârmelor dovedea că-i vorba de 12 volți. „Da' la ce v-o fi trebuind 110?” „La Famagusta, așa-i curentul, am foenul pe 110 și-o lanternă pe 12...” Nuți și sunetistul s-au întors cu pungile goale și nedespăturite, ceea ce declanșează ironiile lui Miron:

– Ce-ați cules în patru ceasuri?

– Ei, na! Am fost la zmeură.

– Pe-aici nu crește zmeură – rectifică doct Terente. Mai sus, da, am trecut pe lângă...

– Crește, nu crește, noi am căutat.

– Vai, Nuți – observă parșiv Pia – ce verde ești pe fundul pantalonilor!

Secretara de platou roșește, iar Ilie își vârbă genunchii mai adânc sub fața de masă – s-or fi înverzit și ei.

– Treaba stă așa – începe regizorul analiza textului – patru pagini de vorbărie total necinematografică. Am spus: fără flashback-uri și așa rămâne. Țsta-i film de ritm și tensiune, literatură lăbărțată se face în romane. Dacă scenaristul e-n stare să rezume poliloghia în cinci-șase fraze plasate cu schepsis, bine, dacă nu, sărim paranteza. Mă

rog, poate, cel mult, să-i folosească actorului în construcția personajului.

– Le-am citit și eu – face Pia plictisită.

– Și?

– Vax! Da' chestiunea-i alta. Cum se vede, aici se bagă șmecheria cu umanizarea și alte de-astea. N-am nimic împotriva, e și un film de idei, nu facem serial polițist, da' nici să-i scoatem p-ăștia basma curată pe bază de autobiografie și amintiri din copilărie.

Nuți o susține:

– Ori, ori. Dacă-i activist, apoi activist să fie de la cap la coadă.

– Adică? – se face Miron a nu pricepe.

N-apucă să primească răspuns, fiindcă Terente, care trăsese cu ochiul în sacoșa Piei, scoate un burete albicios și rotunjour, pe care-l arată tuturor cu îngrijorare:

– Doamnă, da' ăsta-i, iertați, „bășina calului”!

– Ba-i un hrib mic – protestează Pia.

– Când îs mici, arată la fel.

– Așa o fi și cu activiștii – ricanează Miron – când îs mici, par ca toți oamenii.

– Nu-i de râs – replică Pia, care nici acum nu suportă contraziceri – da' n-aș vrea să mă bag într-un film de-acesta, cum să-i zic, de reabilitare. Ne face critica pulbere. Eu una, n-am nostalgi.

„Mamă, ce combăteai dumneata la cenaclul ăla și-n emisiunile omagiale!” – ar fi vrut să-i replice regizorul, dar renunță. Și au trecut atâția ani, n-are rost să întindă prea mult coarda, așa că-i răspunde sec:

– Cine plătește, comandă muzica.

– Și cine plătește? N-ar trebui să știm cine dă banii?

– Măine, negociem contractele. În euro.

– Aha, vine doamna aia, Vica. Cine-i madam Vica? Ce hram poartă? De ce plătește?

Meticulos și atent, Terente a tăiat ciuperca în lung și i-o arată:

– Uitați, doamnă, „bășina calului” sută la sută.

– Bine, poftim, dacă-ți face plăcere, o arunc. Să te văd pe dumneata mâine, cum o să faci treișpe-paișpe după ce mănânci tocană de „pălăria șarpelui”.

– Ba-s lepiote, doamnă.

– Lepi... ce?

– ... ote. Le fac panè.

– Treaba dumitale. Am plecat la bucătărie. Ar fi bine să țineți seama de ce v-am spus: să nu ne băgăm în treabă până ce nu deschidem ochii. Eu una, nu joc în orice. Am principii. Se mai poate umbla la scenariu, e dreptul regizorului.

Scoate telefonul mobil, formează un număr interminabil, așteaptă, oftează și închide:

– Degeaba am roaming, dacă nu-i semnal.

Bătrânul Terente nu-i chiar așa de neajutorat cum pare:

– Când prindeți legătura, întrebați în Cipru de lepiote. Tre' să fie și la ei.

– Hai, termină cu bancurile!

Plecarea Piei lasă un moment de liniște... neliniștită. Sunetistul îi șoptește la ureche lui Miron:

– Asta găsește KGB-iști și-acasă, în frigider!

Regizorul consideră că-i cazul să preia ostilitățile:

– Scena următoare însă, aia de la morgă, e film mie-n sută. A doua ca spectacol și tensiune după aducerea gonașului împușcat. O tragem așa cum e, cap-coadă, cu dialoguri cu tot, aici, le-a nimerit, la nevoie, mai tăiem la montaj. Tre' să găsim o morgă nenorocită, undeva, în vreun târgușor, cu cadavre autentice, să-nghețe publicul în sală.

– Brrr – se sperie Nuți – eu acolo nu intru!

Dimineață, doamna Vica a venit cu contractele. Când a văzut suma, Pia s-a emoționat ca o debutantă și a pupat finanțatoarea pe amândoi obraji.

– Asta, da autograf – a zâmbit Vica – nici n-o să mă-ndur să-l mai șterg!

